Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

LOKALHISTORISK FORENING FOR KLEJTRUP SOGN

1994

ÅRSHÆFTE 1994 er på gaden. Vi håber, at det må få en lige så venlig modtagelse, som dets 11 forgængere.

Tegneren har med sin forsidetegning villet give en stille opfordring til, at man går på jagt i skuffer og skabe efter ting og sager, som vil være en gevinst for vort virke. Det sker ikke så sjældent, at vi får en god ting ind ad døren. Således fik vor artikel sidste år om EL-værket fhv. smed Viggo Nielsen til at ringe op med den interessante oplysning, at han var i besiddelse af forhandlingsprotokollen fra Klejtrup Elektricitetsværk og efterfølgende transformatorforening. Den er nu i vor varetægt og er en ren "lækkerbidsken", som undertegnede havde opgivet håbet om var intakt. Vi vil senere på grundlag af den nye viden, vi har fået, skrive mere om "belysningen af Klejtrup".

Som meddelt i beretningen får vi også materiale ind fra dødsboer, hvor afdøde direkte har bestemt, at vi skal have det pågældende. Vi lover, at vi skal omfatte det med stor pietetsfølelse.

Som man ser, er hæftet i år i særlig grad omfattet af, hvad der skete i sognet i krigens sidste tid. Vi agter i et eller andet omfang at markere befrielsesjubilæet næste forår. Vi kan desværre ikke præcisere det. Vi vil bekendtgøre det ved opslag. Vi håber, at "fjerntboende", som har interesse deri, vil holde sig informerrt, gerne ved henvendelse til bestyrelsen (formanden 86 62 21 54). Vi vil også til næste år markere, at det den 1. april er 25 år siden, storkommunen blev dannet, men i ikke mindre grad, at det da er 75 år siden, Klejtrup kommune blev selvstændig. For ikke at kollidere med et "befrielsesarrangement" vil det "kommunale" nok blive skubbet til omkring næste års generalforsamling.

Hvad har vi ellers lokalhistorisk at se frem mod? Ja, i 1996 er der Andelskassens 75 års jubilæum. Formanden er p.t. ved at foreberede et jubilæumsskrift til jubilæumsudvalget (billeder o.l. modtages gerne,evt. aflevering i Andelskassen). I 1998 skal vi skrive om mejeriet, der da kunne have fejret loo-årsdagen. Vi har omkring samme tid loo år at hæfte på såvel kroen som bageriet. Vi nærmer os også 75-årsdagen for den lokale venstreforenings stiftelse. Der er stof nok de nærmeste år.

Nye medlemmer strømmer til foreningen. Velkommen til

Karen og Jens Nørgaard, Løgstrup
Jytte og Verner Jensen, Klejtrup
Henny Skov, Klejtrup
Jens Villumsen, Skals
Ellen og Henry Larsen, Hobro
Ole Weis Fogh, Nr. Lynnelse
Elly og Henning Hansen, Hejring
Henry Mortensen, Klejtrup
Hanne Falk Jørgensen, Aalborg
Erik Martinus Pedersen, Hasselager
Svend Aage Jensen, Klejtrup
Elin K. Jensen, Grenå.

Igen er det Knud Bødker, der tegner, Britta Laursen kopierer og Villy Jensen, der har været skriverkarl.

CHRISTIAN ULRIK HANSEN

I Klejtrup kirkes våbenhus er der opsat en mindetavle for den unge modstandsmand Christian Ulrik Hansen, der blev henrettet af tyskerne den 23. juni 1944, altså netop her i årets sommervarme for 5o år siden. De fleste kirkegængere haster formentlig forbi denne plade uden at tage særlig notits af den. Yngre mennesker og nyere borgere i sognet har af naturlige årsager intet forhold til denne plade. Der findes en mængde af lignende over det ganske land. De lidt ældre har nok det forhold til pladen og den person, den minder om, at de har kendt hans familie, forældre, søster og brødre. Familien var tilflyttere til sognet, hvor de havde erhvervet "Storgården" i Hærup, det blev således Chr. Ulriks sidste hjem, men ret beset har han nok kun været ferierende der, selvom han dog havde nogen kontakt til den lokale modstandsbevægelse. Børge "maler" Egelund Nielsen skriver således i sine erindringer, at han efter ordre fra Walther Lonsdale ledsagede en faldskærmsmand, der var "taget ned" i Hærup til præsten i Onsild, og at han den næste dag sulle møde Chr. Ulrik i Hobro, hvor han skulle aflevere faldskærmsmandens "depeche", som var på en filmrulle.

Når jeg giver udtryk for, at det nok er meget begrænset, hvilket kendskab man i Klejtrup har til den person, man i sin tid har valgt at give et evigt minde, må det for en lokalhistorisk forening være en klar opgave at rette op på sådan en skævhed. Personen Chr. Ulrik er værd at stifte bekendtskab med, selv her et halvt hundrede år efter,at han så skammeligt blev frataget livet.

Indledningsvis en karakteristik af Chr. Ulrik som en ung mand af fineste karat. En af dem, der i en københavns sabotagegruppe var nært knyttet til Chr. Ulrik,og som også kendte ham fra kornetskolen,var radiomanden Bob Ramsing. Han har for få år siden udgivet en bog: "Chr. Ulrik og hans venner". Han skriver her på omslaget:

> "Sammen med de berømte sabotører Flammen, Citronen og John deltog nogle unge studenter i mange af de farligste aktioner under besættelsen. En af dem var den dybt religiøse Christian Ulrik Hansen. Han kom fra Jylland, hvor han meget aktivt deltog i modtagelsen af våben og faldskærmsagenter fra England. Men fra oktober 1943 var han også leder af en sabotagegruppe i København. Indtil han i 1944 blev henrettet af tyskerne,skrev han en række breve. De fortæller om en ung mand, der næsten fra dag til dag måtte tage stilling til kampen og dens retfærdighed. Det vigtigste for ham var trods alt at kunne bevare sit kristne livssyn og sin menneskelighed. Christians breve fortæller, hvorfor og hvordan fredelige danskere gik ind i en væbnet kamp,der kom til at koste mange af dem livet."

Hvem var denne Christian Ulrik?
Ja, hans generalieblad siger, at han var født i Farsø den 26. april 1921, og at han døde i Ryvangen i København den 23. juni 1944. Han ligger begravet i Mindelunden i Ryvangen.

Som allerede nævnt var han nok ikke så meget "hæruper", som han var "farsøer". Hans far drev i en del år morfaderens gård, og det er især denne bedstefar, der prægede drengens karakter, så han blev den helstøbte person, han blev. En gammelkristen påvirkning var hans bagage. Bedstefaderen lærte ham ikke blot om patriarkerne, men åbnede drengens øjne for, at der havde været nogle på jorden før de to. Han havde en god historisk ballast med, da han kom til Viborg Katedralskole, hvor der iøvrigt også findes en mindetavle for ham.

Og hvorledes blev mødet mellem latinskolen og bondeknøsen Chr. Ulrik? Tja, hans medstuderende så straks, at han var en "underlig snegl". I bedste fald ignorerede de denne tunge bondekarl, der oftest optrådte i lange støvler og ikke på nogen måde gjorde noget for at skjule, at han var bondesøn. Anderledes vel i dag, da de blå jeans ikke afslører, om man kommer fra stenbroen eller fra plovfuren. Uventet kom der en drejning. Man kan sige, at Chr. Ulrik pludselig

steg op fra intetheden. Nu var han ikke blot kammeraternes ligemand, han blev deres fører. Hans stærke nationalfølelse, som måske i starten havde været på vågeblus, blussede pludselig op. Han fik gennem en kammerat opmærksomheden henledt på Nis Petersen. Med dennes "SEEREN" "så han lyset":

> "Ikke for løgn og ondskab, siger den høvding og herre,
> men kun for ækel lunkenhed, vil jeg udspy jer af min mund.
> Det tøvende er nu forbi - forbi en sækfuld vaner -
> slut med skulk fra arv og gæld og skulk fra nådig tugt".

Hans venner har sagt, at Chr. Ulrik følte, at digtet var skrevet specielt til ham. Selvom Nis Petersen kristeligt set stod på et andet niveau, så satte Chr. Ulrik uendelig stor pris på ham og sørgede dybt over hans død.
Politisk have Chr. Ulrik været medlem af KU, men fandt sig ikke tilrette her. Hans ståsted blev Dansk Samling, hvis leder, Arne Sørensen, han satte umådelig pris på. En sympati, der var gensidig.

Da nu hans nationale følelser var kommet til udbrud, og han fattede sympati for Arne Sørensen, formåede han rektor på Katedralskolen til at tillade, at der blev afholdt et møde med Arne Sørensen på skolen. Fortsættelsen blev en række møder ude i byen, vist på Afholdshotellet i Gravene, hvor han fik flere af datidens åndspersoner til at holde foredrag, deriblandt Robert Stærmose, kaptajn Bartholdy og Kaj Munk, der læste sit eget værk "Niels Ebbesen". Netop disse nævnte kom også til Klejtrup, hvor pastor Sandbæk havde dem med i sin foredragsrække.
Chr. Ulrik var som en fisk i vandet. Ved de arrangerede møder indledte han selv. Han var ikke nogen gudbenådet taler, men han havde store visioner, så store, at man nok vil kalde dem naive. Han forestillede sig bl.a., at Viborg skulle opnå en kulturel opblomstring, som det var tilfældet omkring reformationen. Modstand mødte han også - bl.a. var ikke alle i skolens lærerkollegie stemt for den unge mand, ja han stod endog til ikke at kunne blive oprykket fra 2.g til 3., og han var ved at opgive studierne. Han kom dog ved venners og forstående læreres støtte igennem besværlighederne. Hans studietid var uden deltagelse i det vilde studenterliv, han førte en nærmest asketisk tilværelse. Han stod famlende overfor, hvad han skulle med tilværelsen. Han følte sig ikke religiøst afklaret til at kunne vælge forkynderens gerning. Han blev dog en tid teologisk studerende, men fik et tilbud fra Robert Stærmose, rektor på Støvring Højskole, om at blive undervisningsassistent en tid. Det betog ham, han så vist her kaldet at blive underviser for dansk ungdom. Han valgte også at blive værnepligtig i 1943, en til-

værelse som også optog ham meget; han kom på kornetskole, og var hans løbebane ikke blevet stoppet, er det nærliggende at tro, at han var endt enten som højskolemand eller som officer.

Den 29. august 1943 blev han interneret, da tyskerne overfaldt det danske militær. Han benyttede tiden som interneret til bl.a. at smugle våben ud, som kunne bruges i det illegale arbejde.
I det illegale arbejde i København virkede Chr. Ulrik meget aktivt, man kan næsten sige med dødsforagt. Til en af vennerne skrev han på denne tid:

> "Engang imellem er det mit højeste ønske at sige, at denne kamp må blive min sidste. Hvor lyder det heroisk-pjaltet, og hvor er det pjaltet."

Han fortsatte:

> "Hvad betyder en enkelt soldats liv og skræk imod det, at hundred tusinder af hjerter standses og fryser til is".

I den sidste tid på kornetskolen, inden tyskernes overfald, var han ved at tvivle på sig selv som en brik i det militære system:

> "Jeg skal ikke opnå mere end at blive løjtnant. Jeg egner mig ikke til at løse opgaver, andre stiller. Jeg vil helst selv sætte mig mine opgaver og selv skabe".

Det er nok væsentligt at tage med i en bedømmelse af personen Chr. Ulrik Hansen. Livet skulle ikke være for planlagt.

Store opgaver blev pålagt Chr. Ulrik, som han påtog sig. Frihedsrådet pålagde ham at organisere våbenmodtagelser i Jylland. Modstandsbevægelsens "store mand" var i det jyske så absolut godsejer Flemming Juncker, Overgård.Juncker satte stor pris på Chr. Ulrik, og da denne blev sat ud af spillet, udpegede Juncker den navnkundige Jens Toldstrup, som senere overtog Junckers plads, da han måtte fortrække til England.
Inden da var Chr. Ulrik altid på farten, igang med af skabe nedkastningspladser og grupper til bemanding. Juncker skriver således, at der blev etableret pladser i Aars, Farsø, Hersom, Skive m.fl. Af flere grund gik det galt i Aars, først og fremmest fordi man havde et gruppemedlem, der var for pralende. I Ålborg faldt han på en restaurant i kløerne på den fra Frederikshavn berygtede stikkerpige kaldet "Spion-Grete". Under optrævlingen af Aars-gruppen fik man adgang til Farsø-gruppen, og så var der en lækage, der også førte mod Chr. Ulrik. Han gjorde ikke meget for at gemme sig i hoben. Først optrådte han på bedste gangstervis i en sort regnfrakke med en blød hat trukket ned over øjnene. Da hans fæller påtalte det uhensigtsmæssige deri, iklædte han sig i stedet en alt for stor militærkappe, han havde "organiseret" under interneringen. Da han, efter at Aars- og Farsø-grupperne var taget, holdt et møde med en

fælle på en bænk på banegårdspladsen i Ålborg, på et sted hvor Gestapo uden besvær kunne holde øje med trafikken, blev han og fællen begge arresteret. Han forsøgte med megen bondesnuhed at klare det første forhør, men han var for kendt. Han tog så det store spring, han smøg sig af førnævnte store kappe, sprang ud af et vindue på 1. sal og løb ned ad gaden. Han blev imidlertid ramt af en tysk kugle i det ene ben og måtte strække våben.

I den første tid sad han i isolation i Sct. Hans arrest i Ålborg. Hans våbenfæller mente, det var vigtigt, at han kom ud af tyskernes varetægt, ikke fordi man tvivlede på, at han kunne modstå selv den værste tortur, det kunne han nemlig. Selv Flemming Juncker blev i sit hjem, helt overbevist om, at Chr. Ulrik kunne modstå. I Klejtrup var man knap så sikker, der gik såvel Walther som Børge "maler" ud og fandt et andet logi de første dage.
Der blev gjort to forsøg på at få Chr. Ulrik ud fra arresten i Ålborg. Det første kiksede af forskellige grunde, men det næste kunne formentlig have været gennemført, hvis Chr. Ulrik havde villet det. Bl.a. fra tyske vagter modtog man hjælp i form af oplysninger om daglige rutiner. Et hold kom forklædt som håndværkere så tæt på, at de kunne bryde igennem en mur, netop som Chr. Ulrik passerede, ledsaget af en vagt. Han var som nævnt såret. Han rystede på hovedet, da han genkendte "håndværkerne". En stor skuffelse var det for de implicerede. Lang tid senere, efter at adressen var blevet Vestre Fængsel i København, udsmuglede han et brev til vennerne, hvor han takkede for deres trofasthed og undskyldte, at han ikke kunne tage med i ålborg. Han kunne ikke svigte dem, der sad i samme sag. Han var jo lederen. Det var kaptajnen, der ikke ville forlade sit skib, før alle var reddet.
Der findes en mængde breve, der blev udsmuglet. De vidner om en helt enestående mand. Alle brevene til såvel familiemedlemmer som venner underskrev han GUD I VOLD. Christian. Han fortæller selv, at det var efter, at han før jul 1943 besøgte Kaj Munk i Vedersø præstegård. Det var præstens afskedsord , som Chr. Ulrik gjorde til sine. Det var mindre end 14 dage, før Kaj Munk blev dræbt. Før da havde Chr. Ulrik for vane at underskrive sine brev "Med frimandshilsen".
Det første brev han skrev efter arrestationen, var fra arresten i Ålborg. Det var til hans mor. Et meget stærkt og gribende brev med overskriften: "Så bliver da disse tre:tro, håb og kærlighed - men størst af dem er kærlighed". Det var evangelisten Paulus's ord, han ønskede skulle være temaet for den tak han ville bringe sin mor. Han begynder brevet med at sige, at den omstændighed, at de begge

var jyder med jydernes blufærdighed, har bevirket, at han aldrig har haft lejlighed til at sige det, som lå ham så dybt på sinde, men havde været ufortalt. Det er nok jysk lod ikke altid at få sagt det, som måske for den enkelte er mest brændende. Chr. Ulrik fik sagt så meget i sine breve, at nok få kommer så tæt på sine pårørende, som hans kom ham. På det tidspunkt ved han endnu ikke, om han skal dø, men i så fald ønsker han det under kærlighedens lov. Det er ham meget magtpåliggende, at hans venner, og især hans kære derhjemme skal forstå, hvorfor han gik den vej, han gjorde. Han siger på et tidligt tidspunkt: "Pligten over for fortiden". Her har han følt sig i gæld over for sine aner. I hans mors sidste år blev hun ved en lejlighed spurgt, om offeret havde været det værd. Hun sagde nej, men her ville hun sikkert være helt uenig med sønnen. Han skriver efter interneringen i august 1943:

> "Jeg har efterkommet soldatens første pligt, villig og nøjagtig at efterkomme enhver lovlig given ordre"
>
> men han tilføjede:
>
> "Men en anden befaling - den gamle fanebærerbefaling- siger noget andet: Om du opgiver kampen, det Gud forbyde, da skal du vikle dig i fanen og dø"."

Jeg håber, at nogle, når de passerer mindetavlen i Klejtrup Kirke, vil føle, at de kender lidt mere til Christian Ulrik Hansen. Hvorledes ville hans liv have været, om han havde overlevet krigen. Kunne han acceptere de mange kompromisser, som vi andre vel godt ved er nødvendige.

Det allersidste brev, han skrev, var til en pige fra gymnasietiden, måske den af vennerne, der stod ham allernærmest. Her lyder overskriften ikke blot Tro - Håb - Kærlighed, men også frihed - sandhed - ret - pligt - ære - troskab. Begreber, vi gennemsnitsmennesker måske kommer lidt nemt om ved. Han var parat til at betale med livet for sine idealer.

I det næstsidste brev, han skrev, udsmuglet på små stykker toiletpaper, var til kammeraterne fra København, der også sad i Vestre Fængsel. De blev nogle uger senere myrdet i Shellhusets kælder. Brevet er skrevet den 21. juni 1944, dagen efter, at Chr. Ulrik havde modtaget sin dødsdom. Her tager han endelig afsked med vennerne og med livet, idet han bl.a. skriver:

> "EN MORGEN LYDER DER EN SALVE. GRÆSSET GRÆDER DUG.
> CHR. HANSEN ER IKKE MERE."

26. SEPTEMBER 1944.

Børge Egelund Nielsen
f. 1916, d. 1983.

Ovennævnte dato var en mørk dag for nu 5o år siden; det var det her i sognet, som det var det i resten af pastoratet. Mørk var dagen på trods af, at det var en dag, man havde set hen til som en national markering, idet det var vor konge, Chr. X's fødselsdag, og derfor som det var skik dengang bl.a. fridag for skolebørnene og deres lærere. I vort årshæfte for 1985 har vi givet en ret udførlig beskrivelse af, hvad der egentlig skete på denne forfærdelige dag. For de medlemmer, der har dette hæfte, vil det vel næsten være ulideligt at få gentaget disse dramatiske beretninger. For nyere medlemmer og andre, som emnet kan interessere, vil vi henvise til at læse hæftet, som findes såvel på biblioteket i Klejtrup som i Hobro.
Vort hovedvidne fra den begivenhedsrige dag og tiden, der fulgte, er nu afdøde malersvend Børge Egelund Nielsen, der i sine dagbogsblade har efterladt os en viden, såvel om arrestationen, livet i den ret nyetablerede Frøslevlejr, og også om hans illegale arbejde før arrestationen.

Livet i Frøslevlejren var til at holde ud, hvis man ikke hele tiden havde den frygt hængende over hovedet, at man kunne komme med en af de mange fangetransporter "sydpå", hvor forholdene var mere end uhyggelige.
Fra Klejtrup sogn var de arresterede foruden Børge "maler", lærer Chr. Eriksen, Hejring, gårdejer Chr. Dalsgaard og boghandler Johs. Brüld.Alle kom igennem opholdet i lejren med livet i behold, men psykisk havde det nok været vanskeligere for nogle end for andre.

Hvad var det, der førte til disse arrestationer af medlemmer af "Sandbækgruppen", der som navnet mere end antyder var ledet af sognepræsten? Som vi i afsnittet om Chr. Ulrik Hansen nævner, da han blev arresteret, så var de, som vidste, at han kendte deres navne i forbindelse med illegal virksomhed,meget opmærksomme på, at deres sikkerhed kunne være i fare.
På samme måde skete det, da Sandbæk blev "taget", at i alle tilfælde Børge E. Nielsen og Walther Lonsdale et par nætter skiftede deres van-

te logi ud med et for tilfældet valgt. Det var almindeligt i de kredse at antage, at faren gled over, hvis den anholdte kunne holde tæt de første 2-3 døgn. Man mente,at hvis pågældende kunne presses, ville det ske på et tidligt tidspunkt. I tilfældet med Sandbæk var man ved at føle sig rolig, idet hans arrestation havde fundet sted allerede den 15. september. Alle ved idag, at Sandbæk blev i den grad maltrakteret af afhørerne, og medlemmerne af hans gruppe så det ved selvsyn, da de blev konfronteret med ham i Hersom Præstegård den 26. september. Derfor var der vist heller ikke nogle af dem, der måtte vandre i fangenskab, eller blandt dem, der måtte forlade hus og hjem, der følte sig forrådt af præsten. Efter arrestationen af Sandbæk, som tyskerne anså for at være en endnu større kanon, end tilfældet var, da udsendte pressekontoret hos "den højere SS- og Politifører i Danmark" en meddelelse, hvori de bl.a. meddelte, at pastor Harald Sandbæk havde påtaget sig sammen med sin gruppe at myrde tre udpegede danske statsborgere. I meddelelsen hedder det til slut: "Pastor Sandbæk har tilstået samtlige forhold".
Vi har tidligere i et årshæfte skrevet, hvorledes Sandbæk via den senere kirkeminister Arne Sørensen kom direkte med i det illegale arbejde. Hidtil havde det været med de oratoriske evner, han havde modarbejdet tyskerne. Forfatteren til disse linier havde i 1985 en samtale med Sandbæk i dennes hjem i Søborg, hvor jeg fremhævede det taktisk forkerte i, at samme mand både påkaldte sig opmærksomhed og samtidig var dybt involveret i mere alvorligt arbejde. Jeg nævnte bl.a., at digterpræsten Kaj Munk jo valgte kun at spille på den ene hest. Sandbæk medgav mig, at det var uheldigt, men under de givne omstændigheder fandt han ikke, der var andre til at løse opgaverne. De nærmere omstændigheder omkring Sandbæks arrestation har vi vist aldrig beskrevet, selvom mange kender dem.

Ved et illegalt møde hos ledelsen i Ålborg, hvor man bl.a. drøftede stikkerlikvidationer, blev han opfordret til at tage tre unge mænd med i sin gruppe. Det var efter, at han var "gået under jorden", hvor arbejdet i den hjemlige gruppe var overladt til Walther Lonsdale. Sandbæk var ikke glad for at tage disse nye med, især da han ikke kendte dem. Det blev aftalt, at de pågældende skulle møde på Hadsten Højskole, hvor gruppen holdt et simuleret landmålerkursus, men hvor lektionerne var anderledes end som så. Sandbæk afrev halvdelen af et frimærkehæfte, som de unge mennsker skulle bruge som identifikation, når de arriverede til Hadsten. Nogle dage senere dukkede tre mænd op på højskolens gårdsplads og spurgte efter Hans Hansen, som var Sandbæks dæknavn på det tidspunkt. De fremviste det halve frimærkehæfte, og måtte så være "gode nok".

Sandbæk har senere fortalt, at han umiddelbart ikke kunne lide de pågældendes udseende. De viste sig også at være "falske". Den ene var en dansk statsborger, hvorimod de to andre var tyskere.

Der var gået noget forud. På Hobro station havde en Hobro-borger set tre unge mænd i en kupé, som han bedømte til at være mystiske i retning af det illegale. Han ringede til Gestapo i Randers og opfordrede disse til at være på stationen,når toget nordfra dukkede op. Til uheld for de unge mennesker havde de våben og sprængstof i deres bagage. Så giver resten af historien næsten sig selv.
"Landmålerkurset" på højskolen i Hadsten blev afbrudt, da Sandbæk ledsagede de nyankomne til et klasseværelse, hvor en tegnelektion var i fuld gang. Afbrydelsen skete ved, at de nye trak deres skydevåben med et "Hände hock" og gjorde det klart, at spillet var ude.
Sandbæk havde i øjeblikket en tanke om at springe ud ad vinduet, men så at der var et opbud af tyskere nedenfor, bl.a. Gestapos souchef i Jylland, kriminalrat Werner.
Sandbæk og hans fem "elever" på kurset blev ført til Århus og blev installeret i tysk varetægt, hvorefter de tyske forhørsspecialister begyndte deres arbejde.

Når man kan forundres over, at man ikke fra starten var klar over i pastoratet, at præsten var taget, var dette som så meget andet også en tilfældighed. Da arrestationen på højdkolen fandt sted, og de fangne stod med håndjern på, kom en lærerfrue ind i klasselokalet. Sandbæk sagde med høj, klar stemme, så det kunne opfattes: "Jeg er pastor Harald Sandbæk". Det gav et gip i gruppefællerne, de havde vist ikke forestillet sig, at der bag navnet Hans Hansen skjulte sig en præst. Desværre gik det ikke op for pågældende dame, at meningen var, at hun skulle fortælle videre, hvad der var sket. Det tog en tid, inden nyheden sivede ud.

Resultatet af afhøringerne af Sandbæk førte så frem til vor sorte 26. september, som vi har beskrevet tidligere.

Ophavsmanden til hele misseren, manden i Hobro, der stak de tre unge mænd, blev efter krigen anklaget for stikkervirksomhed.

I en Hobro-avis fra den 2. april 1946 læser vi: "Sandbækgruppens stikker tilstod i Hobro". (Vi kender mandens navn, men da der kan være sagesløse efterkommere, kan der ikke være nogen mening i at nævne det her.) Det meddeles, at han overføres til Randers, hvor han var sysselleder inden for DNSAP. I et senere retsmøde nægter han iøvrigt, trods tidligere indrømmelse. Vidnerne gik ham imod, og han fik livsvarigt fængsel. Dødsstraf kunne ikke efterkommes, men han frakendtes borgerlige rettigheder på livstid, og hans formue konfiskeredes.

DYRLÆGER I KLEJTRUP.

Man kunne denne sommer læse i avisen, at dyrlægen i Klejtrup nedlagde sin praksis, men fortsat ville blive boende i dyrlægeboligen på Viborgvej. Man kan forestille sig, at det er reduktionen i kvægbesætninger på egnen, der har medført, at praksis ikke overdrages til en efterfølger.
En epoke på 92 år er hermed afsluttet, idet den første dyrlæge startede op på Søvej nr. 3 i 19o2.

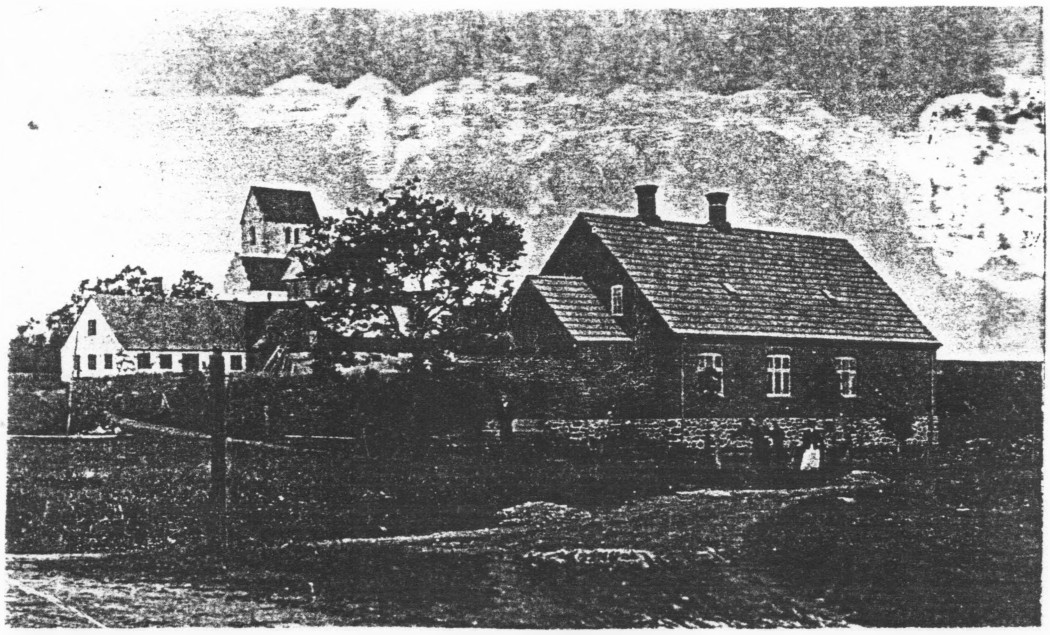

Søvej 3.

Grunden, hvorpå dyrlægeboligen blev bygget, er ved slutseddel af 27. juni 19o2 købt fra den ejendom, som afdøde Vilhelm Skals i mange år har besiddet. Sælgeren, Niels Christensen, var farfar til Vilhelm Skals' for længst afdøde kone, Dagmar.
Af købekontrakten og senere skøde fremgår det, at grunden er beliggende på hjørnet af Viborgvej og Hejringvej. Man må bemærke, at grunden, hvorpå Sparekassens bygning ligger, også hørte til den erhvervede parcel. Grunden, der blev købt til dyrlægebolig, indeholdt såvel en del af matr. 3 som nr. 7, hvilket betyder, at den ca. en trediedel, der lå nærmest Viborgvej, var en del af den oprindeligt store møllematrikel. (Nr. 7a).
Køberen, og dermed den første dyrlæge i Klejtrup, var den 32-årige Niels Jørgen Nielsen, der samme efterår hjemførte sin brud fra Skive. Den erhvervede byggegrund er betalt med 4oo kr.

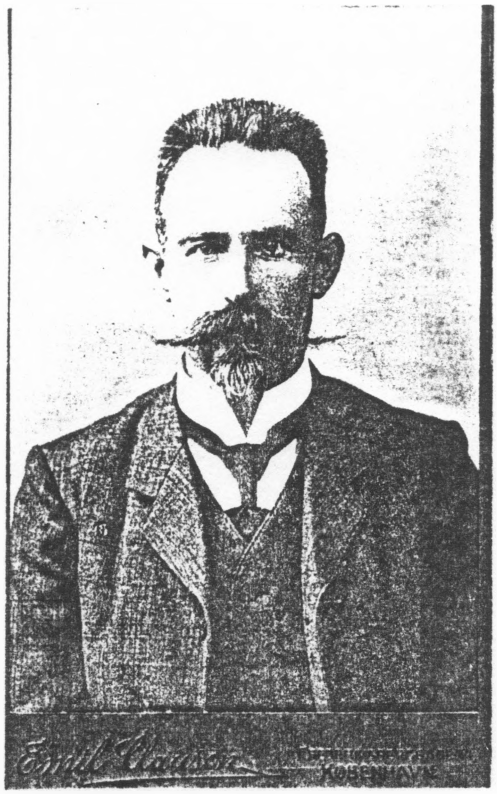

N.J.Nielsen og fru Eva Katrine

I 1911 sælger N.J.Nielsen bolig og praksis til dyrlæge J.M. Nymand, der må erlægge 3500 kr., hvor foruden der påhviler ejendommen en prioritetsgæld på 3000 kr. I skødets påtegning var, hvad der var gældende for alle "matr. 7-grunde", en anmærkning om, at man var medansvarlig for vedligeholdelse af Klejtrup Møllebro. Der står ligeledes for så vidt angår "at der på 7q, hvorfra 7p er en parcel ingensinde må opføres bygninger eller drives nogen art handelsnæring". Dette er nok ikke tilfulde overholdt, idet det må være på dette areal, sparekassebygningen mange år senere blev opført, iøvrigt efter at såvel karetmager Anton Larsen og mejeriets isbod længe "drev næring" på stedet.
Som nævnt overtager Nymand herligheden i 1911 "med påstående bygninger og en grubekedel". En interessant hæftelse er indeholdt ved denne handel, som kan virke besynderlig, hvis man ikke lige kender historien, der ligger bag. For så vidt angår den del (ca. 2/3), der er "3c hvoraf 3h er en del, har over for bager Jens Provst Andersen (kaldet Provst-bageren) forpligtet sig til ikke at drive bageri i Klejtrup eller i 1 mils afstand".
Denne klausul, der altså fratager Poul Mortensen muligheden for at handle med brød, har den historie bag sig, at Provst-bageren

da han i 1898 opfører Klejtrup bageri, da "købte" N.C.Christensen ud af bagererhvervet. Denne, ved vi, havde i tiden før en slags "hjemmebageri" på sin ejendom. Det fortælles således om ham i forbindelse med henrettelsen af Rasmus Mørke i 1881, at "bageren udgik for brød". - Så meget om ejendommen på Søvej, hvorfra dyrlæge Nielsen i 1911 flyttede til Viborg, hvor han døde i 1935.

Som nævnt var næste dyrlæge på Søvej 3, J.M. Nymand, der igen i 1917 overdrog til F. Howart. Så var det slut med dyrlægevirksomhed på dette sted.

Den næste dyrlæges ankomst til Klejtrup er lidt uklar. Han boede på Viborgvej nr.21. Det var L. Brams. Han var i Klejtrup i 1914, altså på samme tid, som Nymand residerede på Søvej.
Brams rejser på et tidspunkt til Hobro, hvor han i 1919 annoncerer med, at han efter i flere år at have været assistent for en anden Hobro-dyrlæge, nu begynder egen praksis. Brams var fader til afdøde kgl. skuespiller Ingeborg Brams.
Det næste navn på listen var Jens Nielsen, der i sin første tid logerede på hotellet, men i september 1921 meddeler han, at han fra den 8. september flytter til murer Hansens nye ejendom.
Denne Nielsen, der var ugift gårdmandssøn fra Nr. Onsild, køber formedelst 14oo kr. i 1923 en grund af doktor Repholtz, hvor den nuværende dyrlægebolig opføres. Hvem der fysisk opfører bygningen vides ikke med bestemthed, men en vis lighed i stilen med naboejendommen mod vest kan tyde på, at byggeriet er forestået af samme mester, som så har været den for en tid hjemvendte dansk-amerikaner Johan Balle Andersen. Jens Nielsen sælger Viborgvej 22 i 1927 til dyrlæge Johs. Harbou. - lo.ooo kr. for praksis + 2o.ooo kr. for bolig.
Jens Nielsen udvandrer for at bosætte sig på Tahitti - vist af helbredsmæssige grunde. I 1933 står denne annonce at læse i en Hobro-avis:

"Vor kære søn, dyrlæge Jens Nielsen, er efter meddelelse fra Tahitti afgået ved døden den 13. januar 1933.

Karen og Th. Nielsen, Grysbjergård, Nr. Onsild"

I 1931 kommr T. Møller-Jensen, der i 1937 sælger for at rejse til Brande for at overtage sin faders praksis der. Nu kommer Jens Mikkelsen fra Sjælland for i 1946 at overdrage praksis til Kay Rasmussen for selv at begive sig til Østjylland som gårdejer. Den seneste dyrlæge, der nu "slukker lyset" er Jens Hougaard Pedersen, der købte virksomheden i 1967 for 215.ooo kr. Han har således haft den absolut tidsmæssige rekord som dyrlæge i Klejtrup (27 år).
En epoke er nu bragt til sin afslutning.

KLEJTRUP VANDVÆRK.

Klejtrup Vandværk har bestået i 6o år, det vil sige, forsyningsvirksomheden er nok først startet i 1935, men et faktum er, at den stiftende generalforsamling er afholdt den 2o. november 1934.
Vi er i den heldige situation, at vor lille notits om værket, vi havde i vort første årshæfte (1983), kan suppleres af udtalelser fra en af de drivende kræfter, såvel i starten, som mange år frem over, nemlig fhv. smedemester Viggo Nielsen, Brovej 11. I et interview for nogle år siden fortalte han os: "Vi begyndte i 1934 så småt at tale om det ved møder o.l. Det var skræder C.H.Christensen, der var foregangsmand. Vi trængte hårdt til dette værk. Vi enedes om, at cykelhandler Viggo Kristensen og jeg skulle undersøge interessen blandt beboerne i byen. Vi lavede kalkulationer over udgifterne. Det var vist en forudsætning, at det ikke måtte overstige 15 kr. om året for den enkelte forbruger. Kunne det holde, skulle tegningen være bindende. Der var ikke den helt store stemning for arrangementet, men vi, der var tilhængere, endes om, at kunne det klares for 25 kr. om året, så skulle vi gå igang. Vi var kun 28, da vi startede, men efterhånden kom flere til. Viggo Kristensen og jeg etablerede det hele for en aftalt pris af lo.ooo kr. Det gav os ikke nogen stor timeløn. Det blev dyrere, end vi havde forudset, idet boringen, vi etablerede på lyngbakken, var en nitte. Der var intet vand. Vi havde været ude at se på andre værker og regnede med, at det var det helt rigtige sted, idet vandet så kunne løbe frit ned i nettet. Det var nok heldigt nok, for med det omfang, det nu har, ville det nok have været for dyrt at pumpe de mængder op. Vi var heldige med at finde en god åre ved "Villaen" på Skårupvej.
Det er forhistorien til det, der nu er blevet til et værk, der forsyner stort set hele sognet. Så kunne man endda have været tidligere ude, hvis ikke et eller andet havde fået et meget tidligere arrangement til at strande. Allerede i 19o5 læser vi i avisen: "Man har i den seneste tid arbejdet for oprettelse af et vandværk i Klejtrup, og er nu nået så vidt, at værket er sikret". Sikkert har det jo ikke været, men vi ved, at et udvalg bestående af læge Hegelund-Lange og brevsamler Niels Palsgaard havde fået stor opbakning, hvor man formedelst lo kr. om året skulle kunne hente rigeligt med vand fra bakkeområdet på Palsgaards ejendom på Skårupvej. Som bekendt blev der ingen bukser ud af det skind.

Det nuværende værk, som nu har lavet boring i nærheden af sportspladsen forårsaget af krav fra miljømyndighederne om lukning af det hidtidige, forsyner nu stort set hele sognet. Indtil nu har den almindelige forbruger haft ubegrænset med vand for 4oo kr. om året, men med de nye

miljøafgifter har det været nødvendigt at påmontere målere. Den årlige produktion ligger i området af loo.ooo kubikmeter vand, og skulle behovet blive større, er der ikke nogen umiddelbar risiko for, at kravet ikke kan honoreres.
Bestyrelsen for vandværket består i dag af Leo Nielsen som formand, Kjeld Nielsen, næstformand, Søren O. Sørensen, kasserer, desuden Gert Christensen og P.E.Tordrup. Sidstnævnte er værkets tekniske leder.

Bestyrelsen er meget trofast, vist alle har været med en halv snes år eller mere, men særlig grund er der til at kippe med flaget for formanden, der i ikke mindre end 25 år har siddet på posten. Denne trofasthed gav værket da også kvittering for, idet man just her i september aholdt en reception, hvor man sagde Leo tak for veludført arbejde gennem de mange år.

Fra generalforsamlingen i 1969, hvorefter Leo blev formand, ser man af den daværende formands beretning (afd. installatør Jens Mortensen), at man dette år havde pumpet 6o.ooo kubikmeter vand, hvilket da var en stigning på ca. 15% i forhold til det foregående år.
Regnskabet balancerede da med ca. 35.ooo kr. Overskudet var lo.ooo kr. og formuen 18.ooo kr. Der er sket en rivende udvikling i de år, den nuværende formand har "regeret". Tillykke med de 25 år og med værkets 6o.

BOLDKLUBBEN SYDHIMMERLAND.

Klubben har bestået i 25 år. Oprindelig var det en klub, der blev startet for at forene de fodboldsmæssige kræfter fra Onsild, Lindum og Klejtrup, men de senere år har det været en ren Klejtrup-klub. Vi vil benytte lejligheden til at korrigere, hvad vi skrev i vort hæfte i 1991. Fodbolden rullede nemlig i Klejtrup allerede i 19o5. Vi ser i et avisreferat fra en kamp mod Møldrup i august dette år, hvor vi ikke klarede os for godt. Undskyldningen var dels, at Møldrup havde en grundstamme på 24, hvor Klejtrup Boldklub kun havde 16 at tage af. Desuden at Møldrup havde et år mere på bagen, hvor Klejtrup først var begyndt i 19o5. På det tidspunkt var sporten iøvrigt ikke ny i landet, idet den første fodboldklub i Danmark startede i 1896.
Sydhimmerland, der har Per Vammen som formand, har i dag omkring 7o medlemmer, har 5 hold kørende - kun seniorhold - da unge under 18 år starter deres karriere i en klub sammen med Hersom-Bjerregrav unge.

Det stod i avisen

For loo år siden.

2/3 1894. En ung bondekarl fra Hærup, som sad for et mindre tyveri, er undvegen fra arresten i Hobro. Tyven er gået på retiraden, her løftede han taget op i den side, hvortil arrestforvareren ikke havde udsyn. Formentlig er han stukket af hjem, da han nys har fået at vide, at der i morgen skal afholdes husundersøgelse i hjemmet.

2/3 1894. I Viborg amtsråds møde beder formanden sig rådets samtykke til at sætte et par sogneråd "under tvang". Det er bl.a. Hersom-Bjerregrav-Klejtrup, der ikke ville opgøre udgifterne til skoleväsenet. På præstens henvendelse herom generer det ikke sognerådet at svare lige ud af posen, at det ikke vedkommer præsten.

7/9 1894. Amtsrådet drøfter bopæl for landbetjenten i Rinds Herred. Man foreslår bopælsændring til Aalestrup. "En politibetjent, der er gårdejer er en uskik", siger et medlem. Der gives Villadsen (Hærup) en frist på 2 år "da det ikke er let at sælge en gård".(Villadsen blev på et senere tidspunkt, på grund af en sag, nødsaget til at søge sin afsked).

24/9 1894. Ulykkelig hændelse. Da gårdejer Jens Nielsen Hedemand fra Hærup i går kørte til mølle forspændt et par plage, løb disse løbsk, hvorved Hedemand faldt af vognen og slæbtes med et langt stykke. I nærheden af Klejtrup blev han fundet af to mænd, som bragte ham, der med det uhyggeligt tilredte hoved var aldeles ukendelig , til Hobro sygehus, hvor han til morgen døde. (Afdøde var far til Poul Hedemand, der bl.a. huskes som kirkens velynder).

For 75 år siden.

4/1 1919. Der startes et selskab A/S HOBROEGNENS VENSTREPRESSE, der skal overtage såvel "Hobro Avis" som "Hobro Dagblad" for derefter at udgive et stort venstreblad under navnet HIMMERLAND. I udvalget indvælges bl.a. uddeler V. Jørgensen, Klejtrup.

29/4 1919. Jeppe Aakjær og kgl. operasanger Johs. Føns giver den 7. februar kl. 7 aften en litteratur- og sangaften i Klejtrup. Entre 15o øre. Børn under 15 år ikke adgang. Som indbydere: "Ungdoms-, foredrags- og husmandsforeningerne".

19/2 1919. EN NY EPIDEMI. I Klejtrup er den spanske syge blusset op igen, der menes, at tomboleen, der lige er afholdt, har sin skyld dertil.

1919 fortsat.

Hersom-Bjerregrav-Klejtrup sogneråd bevilger 15o kr. til regulering af to bakker på vejen fra Fristrup til Hvilsom, ligeledes bevilges ifl. dyrtidsloven 25 kr. pr. barn under 14 år.

Den 19. februar dør uddeler Valdemar Jørgensen, Klejtrup, 35 år. Han blev offer for "den spanske". Jørgensen var formand for Danmarks Uddelerforening. Lokalt var han en aktiv venstremand. Han var meget interesseret i ungdomsskolens arbejde og var en drivkraft omkring en etablering af jernbanen Hobro-Rødkærsbro med station i Klejtrup.
I vort hæfte for 1983 omtales hans begravelse og præstens "optræden" da. Vi skriver ved denne lejlighed fejlagtigt, at pastor Poulsen forlader pastoratet det følgende år. Som det vil fremgå nedenfor, var dette ikke korrekt.

I oktober dør sognepræsten på Sct. Lucasstiftelsen i København, 45 år. Han efterlader foruden hustruen 3 børn. Poulsen kom til pastoratet fra Brorsonskirken i 1916. Han var meget omstridt og nok årsag til, at den grundtvigske menighed blev skabt. Her var uddeleren en af initiativtagerne. Pastor Poulsen havde efterladt et brev til møller P. Hermansen (Pé Herman), hvor han bad om tilgivelse for den fortræd, han havde været skyld i. Pé Herman havde i flere aviser anklaget præstefamilien for at være skyld i, at deres unge pige afgik ved døden. I brevet beder Poulsen om, at den verserende sag stoppes, men den går sin gang, og Pé Herman dømmes på bevisets stilling. (Mange i sognet mente, at Pé Herman - formand for børnene og de forurettedes værn - havde ret.).

En bilrute etableres mellem Hobro og Klejtrup (muligvis med en udvidelse til Hersom). Hvis der gives tilladelse til postbesørgelse, skal ruten køres 4 gange om ugen med morgenafgang fra Hobro og returnering om aftenen. Mandag og fredag skal køres 2 dobbeltture. Det er meningen at anskaffe en større lastbil, som kan medtage indtil 2o personer.

I 1919 afgår også den mangeårige nu fhv. lærer S.A.Vammen ved døden. Personlig nærværelse ses gerne, men sten, plader og blomster frabedes.

Betty og Peter Hansen etablerer sig i ejendommen Brovej 1.

Klejtrup.

Crome & Goldschmidts nye Udsalg anbefaler sig med sine bekendte, solide Varer til rimelige Priser.

P. Hansen.

For 6o år siden.

1934.

Chr. Dalsgaard, "Hytten" gør i sin grusgrav et skeletfund, som der vistes stor interesse. Man fandt den følgende dag flere kranier, hvilket gav et fingerpeg om, at graven kunne gemme faldne krigere. Man havde nemlig også fundet spydspidser, som mentes at stamme fra Middelalderen En senere meddelelse fra Nationalmuseet fastlår muligheden af, at det er fra slutningen af folkevandringstiden, d.v.s, at fundene er ca. 15oo år gamle.

Over 3 dage afholdes formentlig det største sølvbryllup i Klejtrup nogensinde. Det er bagermester A.H. Jänichen og hustru, der har indbudt.

Brevsamler Niels Palsgaard afgår ved døden.

Gårdejer Echard Pedersens gård i Fristrup nedbrænder den 16. maj. Man fyrede med lyng i grubekedlen, hvor man mener, ilden opstod.

For 5o år siden.

1944.

En ung mand fra Ørris melder til kriminalpolitiet i Hobro, at han har mistet sin trøje og sin portemonnæ, indeholdende bl.a. identitetskort og 6-7 kr. Han mener sig bestjålet, da han på vej hjem fra Klejtrup hvilede i krattet og faldt i søvn. Han hævder ikke at have været beruset.

Drukneulykke på Klejtrup sø. Den 18-årige Kristian Kristensen fra Bigum druknede, da han en aften løb på skøjter på Klejtrup sø og løb i en våge. Der var ingen vidner til ulykken, så han blev først fundet næste dag, da man savnede ham i tjenesten i Hvornum.

Ny drukneulykke. Nu den 4. juli i Hærup sø, hvor den 18-årige karl på Storgården, Laurs Nielsen fra Roum, under badning vovede sig for langt ud. Der var flere unge mennesker til stede, men der gik kostbare minutter tabt, da bådene, man søgte til, var aflåst. På trods af, at han blev fundet i løbet af ca. lo minutter var såvel læge Repholtz som redningskorpset ikke i stand til at redde den unge mand.

Hotelejer M. Jensen sælger Klejtrup Afholdshotel til købmand N.P.Rasmussen, Korsø for 56.5oo kr.

Kirkeministeriet ansætter T.P.Kristensen som hjælpepræst i Hersom- Bjerregrav.Klejtrup i tiden 1. oktober 1944 til 3o. september 1945. (Sandbæk

Kommis i Klejtrup Brugsforening, Niels P. Ørris, ansættes som uddeler i Ramsing.

For 4o år siden.

1954.

Afgået ved døden:

Pouline Christensen.
Jens Chr. Sørensen, "Skårupgård".
Niels Chr, Nielsen (Haubro).
Leif Kristiansen, Fristrup.

Ekviperingshandler C.H.Christensen sælger sin forretning og ejendom til gårdejer A. Carlsen, Hjeds, for 43.ooo kr. + varelager.

Svendeprøve. Erik Pedersen, søn af Just P. Hejring, har udstået sin læretid hos snedker P. Chr. Pedersen. Ved svendeprøven opnåede han 18,3 p. med udmærkelse og ros.

Borgerforeningen fejrer ved en stor festmiddag sit 25 års jubilæum. Formanden, installatør Mortensen gav et rids over, hvad foreningen havde nået gennem årene. De overlevende medlemmer af den første bestyrelse blev alle udnævnt til æresmedlemmer. Det var snedker S. Bundgaard, skrædder C.H. Christensen og maler I.H. Nielsen.

For 25 år siden.

1969.

Afgået ved døden:

Søren P. Sørensen, 72 år.
Betty Repholtz, 77 år.
Søren Poulsen, 8o år.
N.P.Rasmussen, 65 år.
Ane Marie Christensen, 88 år.
Anders Balle, 82 år.
Marius Vammen 82 år.

Der afholdes borgermøde med krav om tilslutning til Hobro kommune ved sammenlægningerne i 197o.

Der indhentes forslag til gadenavne.

Formanden, Th. Carlsen, meddeler på årets generalforsamling, at Røde Kors i Klejtrup nu har 162 medlemmer.